

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. VI. Quæ verba legis aguant ipsam esse irritatem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

tis, certum censet Castropalaus, induci nullitatem, seu irritationem, nullâ expectatâ sententiâ.

1184. Hæc doctrina videtur omninò procedere quoad forum externum, & obligationem civilem, sic, ut contractus contra talem legem irritantem celebratus nullam pariat actionem, justè id exigente bono communi, ut caveantur tot lites; in foro tamen conscientie, & quoad obligationem naturalem probabilior videtur opinio prima, de qua n. 1181. Nam cum verba legis irritantis rectè exponi, ac intelligi possint quoad solam nullitatem civilem, ubi actus non laborat ullo vitio justitiæ naturali contrario, bono communi directè quaerendo à Legislatore satisfit, esto ante sententiam stet naturalis valor actui, solùm civiliter irritò.

§. VI.

Quæ verba legis arguant ipsam esse irritantem?

1185. **U**bi expressis verbis lex indicat, se actum irritare ipso facto (ut si dicat, irritus sit ipso facto, ipso jure, eo ipso, ex tunc) non est dubium, legem esse irritantem. Plura tamen sunt verba, de quibus dubitatur, an, cum inserta sunt legi, vel alteri dispositioni, significant nullitatem ipso facto? Hinc quæstio est 1. an, si de aliquo actu dicatur, nullius sit efficacie, valoris, vel momenti, significet actum ipso jure nullum? de his agit Barbosa in dictionibus usufrequentat. dict. 226. & seq. ubi ex pluribus alijs refert, quòd dictiones: nullatenus, nullius sit roboris, & efficacie, nullius sit momenti, importent vim latæ sententiæ, & nullitatem actûs ipso jure.

1186. Sed rectiùs distinguitur cum Castropalaus cit. p. 17. n. 2. Farinacio p. 2. fragment. à n. 100. & alijs. Nam vel nullitas, quam importat ea verba, præcedit actum? vel subsequitur illum, & solùm propter omissionem postea factam irritatur? In primo casu volunt procedere opinionem Barbosa; non in secundo. Exemplum dant in casu, quo alicui de beneficio proviso simul imponitur residentia; aliàs gratia sit nullius momenti. In tali enim casu provisio non est ipso jure nulla etiam omisâ residentia; sed tantùm annullanda.

Tom. I.

Possent fortassis etiam res explicari juxta dicta lib. 4. in Tit. de conditionibus appositis, ubi diximus, irritam esse dispositionem conditionalem sub conditione non subsistente; irritandam autem duntaxat modalem, si modus dispositioni adjectus non impleatur. Hinc si irritatio per ea verba imponatur actui in contrarium gesto, propter conditionem non impletam, omninò irritus erit ipso jure; si autem solùm propter non impletum modum, seu gravamen impositum, esse duntaxat irritandum.

1188. Quæstio altera est, quid dicendum, si lex irritans actum in contrarium gestum dicat: careat omni robore, omni jure, firmitatem non habeat? Barbosa cit. dictione 53. docet, quòd importet latam sententiam, & ipso jure, non autem ferendam, juxta gloss. in L. providendum, C. de postul. V. foro; & in L. 1. ff. ad leg. Juliam, de vi publica; id, quòd etiam tenet Tiraquel. in L. Si unquam, C. de revocand. donat. V. revertatur, n. 161. Sayrus, Cardin. Tuschus, & alij ibid.

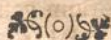
1189. In hac quæstione (id, quòd in omni verborum legis ambiguitate observandum est) considerandum est, an verba directè cadant super actum faciendum, aut super rem, qua quis privari debet? si actus aliter fiat, quàm lex velit. Si primum; satis probabile est, non significari nullitatem ipso jure, sed solùm, actum esse irritandum. Nam hoc ipso, quòd irritabilis est, non habet omnem firmitatem, sed solùm aliquam, auferibilem tamen; ergo ly careat omni valore, omni jure, omni firmitate, in materia odiosa plus non importat, quàm ei tollere firmitatem, non rescindibilem. Probabile tamen etiam est oppositum. Nam si significaret solùm firmitatis inauferibilis carentiam, cum eo, quòd careret omni firmitate, staret aliqua firmitas, sed irritabilis. Carere autem omni firmitate, & habere aliquam firmitatem non consistunt; nisi negativa universalis loquatur solùm de firmitate non irritabili; & affirmativa, de irritabili; quæ distinctio saltem in odiosis & pœnalibus bene usurpatur pro præsentis casu, nisi ex subiecta materia aliud colligatur.

1190. Si autem irritatio sub prædictis verbis cadat in rem ipsam, qua quis propter actum, in contrarium gestum, privandus est,

est, ut si dicat, *careat omni commodò, privetur omni jure, omne jus amittat, &c.* cum hæc verba referri possint æquè ad Judicem, ac ipsum Reum, censet Castropalaus *cit. n. 3.* ea esse accipienda in sensu mitiore (cum in re odiosa, vel pœnali simus) pro irritatione per sententiam, non ipso facto.

1191. Quæstio est, an verba legis irritantis, quæ resistunt *potentia actûs*, significant nullitatem ipso jure? ut cum dicit: *non possit taliter facere, donare, eligere, confirmare, &c.* Certum videtur, quòd, si potestas juridica tollitur ad talem actum, eum, si fiat in contrarium potentia solum physica, invalidè fieri ipso jure, nimirum ex defectu legitimæ potestatis. Certum quoque est, quòd sæpè dicamur, *non posse facere*, quòd facere non possumus *de jure*, seu *licite*; quo casu actus, esto dicatur, *fieri non posse*, nimirum *licite*; tamen fit *validè*, & de jure, tribuente illi valorem, ut constat ex *n. 1156.* & pluribus ostensum est *l. 4. in tit. de condit. appost.*

1192. Tota igitur quæstio resolvitur in id, ut declaretur, quando ea verba, in lege posita, ex mente Legislatoris cenferi debeant ablativa legitimæ potestatis, qua seclusa ipso facto actus in contrarium gestus irritus sit, & nullus? Et quamvis communiter dicatur, ut videri potest apud Barbof. *cit. dictione 268. n. 3.* quòd verbum *possum*, negativè prolatum (*non possit* v. g. vel *non potest*) importet necessitatem, & actum contra gestum omninò reddat nullum, privetque omni potentia (quæ scilicet à jurisdictione Legislatoris dependens est) quia tamen, ut rectè notatur in pluribus Rotæ decisionibus, *ibid. n. 3.* relatis, *ratione materiae subjectæ* quandoque importat necessitatem, & nullitatem; quandoque solum *non aliter faciendi* obligationem, seu solam prohibitionem, imò & impotentiam solius indecentiæ, ut notavimus alibi: ideo ex subjecta materia, & circumstantijs, prudenti arbitrio, in dubijs, quæstio resolvenda erit, attenda in similibus juris dispositione, ut notat Barbofa *cit. n. 8.* ex Seraphin. *de privil. juramenti, privileg. 73. n. 72.* dicente, quòd interdum inducat *solam prohibitionem, & clausulam prohibitivam.*

ARTICULUS II.

De lege pœnali.

Pœna est id, quòd pro culpa infertur; seu quo quis ob delictum afficitur. 1193. Est enim, quæ punit, & vindicat, quòd quisque commisit, *c. Pœnitentia, dist. 3. de pœnit.* definitur, *delictorum debita coercitio, vel satisfactio, quæ à lege, vel ministris legis, vel legis ministerio imponitur.* Differt à supplicio, quòd hoc aliquando sine culpa inferatur, ut cum torqueatur brutum, vel homo justus; pœna verò nunquam inferatur sine culpa, quamvis inferatur *sine culpa puniti*, licet non sine causa, ut notat Salas *D. 10. de legib. sect. 5. n. 26.* quia scilicet propter culpam alterius. Unde *sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus.*

Pœna generaliter accepta juxta Molinam *tom. 2. de Just. D. 317.* dividitur in *legalem, judicialem, & conventionalem.* Legalis est, quæ lege, aut statuto imponitur, ut si lege cautum sit, ne quis noctu incedat armatus, sub pœna ducentorum aureorum. Judicialis dicitur, quam Judex imponit, si intra certum tempus aliquid non fiat, aut non solvatur. Conventionalis est, quæ pactò, conventionève de partium consensu ponitur, si quis contractui non stet, aut intra certum tempus non solvat. Ex pœnis istis aliæ sunt *positive*, aliæ *privative*; istæ, quæ nullam, illæ, quæ aliquam actionem requirunt; *privative* consistunt in privatione, cujusmodi sunt censuræ, irregularitates, inhabilitates, & irritationes actuum: *positive* in actione, quam exigunt ad sui executionem, vel faciendam ab ipso delinquente, vel alio tertio, ut carceratio, exilium, solutio pecuniæ, mutilatio, vitæ privatio, &c. Quædam verò tales sunt, quæ statim ad positionem delicti consequuntur, & dicuntur *late sententiæ*, incurrunturque ipso jure, seu facto, id est, hoc ipso, quòd factum, vel opus, aut culpa commissa sit, propter quam imponuntur: aliæ verò sunt *ferende*, quæ, non obstante delicto jam commisso, non incurruntur prius, quam ferantur, seu decernantur à Judice. Ex pœnis privativis aliæ sunt, quæ impediunt dominij translationem, seu jus acquirendum; aliæ, quæ privant jure acquisito,